

Problem podwójnego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych

Odnosząc się do problematyki sytuacji tzw. podwójnego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych w niniejszym tekście przedstawiamy wyjaśnienie obowiązujących w tej kwestii regulacji prawnych.

Celem obecnej regulacji prawnej jest zapewnienie ciągłości ochrony ubezpieczeniowej posiadaczowi pojazdu co w praktyce oznacza automatyczne zawarcie umowy ubezpieczenia OC na kolejny rok, w przypadku, gdy ten nie wypowie jej w ustawowym terminie (art. 28) oraz możliwość korzystania przez nabywcę pojazdu z umowy OC zbywcy do końca okresu ubezpieczenia, na który umowa została zawarta (art. 31).

Zgodnie z art. 28 pkt 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, poz. 1152 z późn. zm), "jeżeli posiadacz pojazdu mechanicznego nie później niż na jeden dzień przed upływem okresu 12 miesięcy, na który umowa ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych została zawarta, nie powiadomi na piśmie zakładu ubezpieczeń o jej wypowiedzeniu, uważa się, że została zawarta następna umowa na kolejne 12 miesięcy (...)". Zapis ten w praktyce skutkuje tym, iż w razie nie wypowiedzenia umowy ubezpieczenia OC u dotychczasowego ubezpieczyciela nie później niż na jeden dzień przed upływem okresu, na który została zawarta, oraz zawarcia w innym zakładzie ubezpieczeń kolejnej umowy ubezpieczenia OC, posiadacz ten zostaje objęty ochroną ubezpieczeniową w każdym z zakładów: dotychczasowym zakładzie oraz u kolejnego ubezpieczyciela. Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest możliwość wystąpienia z żądaniem zapłaty składki przez każdy z zakładów ubezpieczeń. Innymi negatywnymi skutkami takiego stanu rzeczy jest również niemożliwość wcześniejszego lub znaczne utrudnienie (przed upływem 12- miesięcznego okresu) rozwiązania automatycznie zawartej na kolejne 12 miesięcy umowy ubezpieczenia, co wynika z kolei z art. 33 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, o czym szczegółowo mowa poniżej.

Problem podwójnego ubezpieczenia pojawia się również w związku ze stosowaniem przepisu art. 31 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, który wskazuje, iż: "w razie zbycia pojazdu mechanicznego, którego posiadacz zawarł umowę ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, na nabywcę pojazdu przechodzą prawa i obowiązki zbywcy wynikające z tej umowy. Umowa ubezpieczenia ulega rozwiązaniu z upływem okresu, na który została zawarta, chyba że nabywca wypowie ją przed upływem 30 dni od dnia nabycia pojazdu mechanicznego". Tak więc w sytuacji sprzedaży ubezpieczonego pojazdu, spotykamy się również z ryzykiem "wpadnięcia" w pułapkę podwójnego ubezpieczenia. W przypadku bowiem, kiedy nabywca pojazdu zawrze umowę ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych z kolejnym zakładem ubezpieczeń, a nie dokonał wypowiedzenia takiej umowy zawartej przez zbywcę pojazdu z innym zakładem ubezpieczeń, znajdzie się również w sytuacji, w której obydwie zakłady ubezpieczeń będą mogły zażądać od nabywcy zapłaty składki lub jej części. Trzeba dodać, iż wraz ze sprzedażą pojazdu, zbywca każdorazowo ma obowiązek przekazania nabywcy dokumentów potwierdzających zawarcie umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych (zwykle będzie to dokument polisy). Na zbywcy ciąży również obowiązek powiadomienia zakładu ubezpieczeń w terminie 30 dni o fakcie zbycia pojazdu i o danych osobowych nabywcy (art. 32 ust.1). Jest to ważne gdyż do czasu powiadomienia zakładu ubezpieczeń nabywca ze zbywcą ponoszą solidarnie odpowiedzialność za uiszczenie należnej składki (art. 32 ust. 3).

W obecnym stanie prawnym, w sytuacji podwójnego ubezpieczenia, przepisy nie przewidują wprost możliwości rozwiązania umowy ubezpieczenia przez posiadacza pojazdu z którymkolwiek z zakładów ubezpieczeń, w trakcie jej trwania. Zgodnie bowiem z dyspozycją art. 33 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, rozwiązanie umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych możliwe jest jedynie w ściśle określonych przypadkach, tj.:

1. z upływem okresu, na który została zawarta;
2. z chwilą wyrejestrowania pojazdu mechanicznego;
3. z dniem odstąpienia od umowy w przypadku określonym w art. 29 ust. 3 (tj. nie zarejestrowania pojazdu w terminie 30 dni od daty zawarcia umowy sprzedaży);
4. w przypadkach określonych w art. 31 ust. 1 i 4 (tzn. wypowiedzenia przez nabywcę pojazdu w terminie 30 dni od daty zakupu);
5. z chwilą udokumentowania trwałej i zupełnej utraty posiadania pojazdu mechanicznego w okolicznościach nie powodujących zmiany posiadacza, z uwzględnieniem art. 79 ust. 1 pkt 5 ustawy - Prawo o ruchu drogowym;
6. z upływem 3 miesięcy od dnia ogłoszenia upadłości zakładu ubezpieczeń, z uwzględnieniem art. 474 i art. 476 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535).

Odnosząc się jednak do w/w pkt 1) należy podkreślić, iż umowa ubezpieczenia, która rozwiązuje się z upływem okresu, na który została zawarta, jeżeli nie zostanie wypowiedziana nie później niż na jeden dzień przed upływem jej okresu obowiązywania, skutkuje zawarciem kolejnej umowy ubezpieczenia OC, na następne 12 miesięcy. Podobnie w przypadku nie wypowiedzenia umowy ubezpieczenia w ustawowym terminie przez osobę, która nabyła pojazd od zbywcy ubezpieczonego w zakresie tego ubezpieczenia, dojdzie do zawarcia kolejnej umowy ubezpieczenia, a tym samym, wezwania posiadacza pojazdu do zapłaty składki z tego tytułu.

W opinii Rzecznika Ubezpieczonych, pomimo przedstawionych powyżej regulacji prawnych, konsument, w sytuacji podwójnego ubezpieczenia, powinien mieć jednak możliwość rozwiązania jednej z umów i z tych względów Rzecznik zainicjował odpowiednie zmiany legislacyjne. Ponadto, można spotkać się ze zdaniem, iż jeżeli posiadacz pojazdu mechanicznego jest chroniony dwiema umowami ubezpieczenia, to tylko jedna z tych umów spełnia przesłanki umowy ubezpieczenia obowiązkowego i podlega reżimom art. 33 ustawy. Druga umowa, powinna być tym samym traktowana jak dobrowolna, a w związku z tym, posiadacz pojazdu mechanicznego ma prawo w każdym momencie żądać jej rozwiązania. Argumenty potwierdzające takie stanowisko w tej kwestii, zostały ostatnio opublikowane w Gazecie Prawnej. Dr Marcin Orlicki z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu - specjalista w zakresie ubezpieczeń - wskazał, iż: "rozwiązanie jednej z umów obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów lub wielokrotnego ubezpieczenia uzależnione jest od woli stron. Mają one swobodę w zakresie umówienia się o zakończeniu ubezpieczenia, jeżeli tylko zapewnione pozostaje dalsze trwanie odpowiedzialności któregośkolwiek z ubezpieczycieli na poziomie minimalnej sumy gwarancyjnej i przez wymagany przez ustawodawcę czas. (...) Należy bowiem uznać, że osoba, która ma polisę OC komunikacyjnego, już spełniła ciężący na niej obowiązek. Kolejna umowa ubezpieczenia OC nie jest więc już umową ubezpieczenia obowiązkowego i nie stosują się do niej ograniczenia dotyczące jej rozwiązywania".

Ponadto, należy również zwrócić uwagę na przepis art. 812 § 4 kc, który wskazuje, iż "jeżeli umowa ubezpieczenia jest zawarta na okres dłuższy niż sześć miesięcy, ubezpieczający ma prawo odstąpienia od umowy ubezpieczenia, w terminie 30 dni, a w przypadku gdy ubezpieczający jest przedsiębiorcą w terminie 7 dni, od dnia zawarcia

umowy" . Dr M. Orlicki uważa, iż przepis ten może być również stosowany w sytuacji tzw. podwójnego ubezpieczenia: "w okresie bezpośrednio po zawarciu umowy ubezpieczający może od umowy odstąpić, na co zgoda ubezpieczyciela nie jest wymagana" .

Dodatkowym zagadnieniem, z którym Rzecznik Ubezpieczonych spotyka się w ramach omawianej praktyki jest termin złożenia oświadczenia woli o wypowiedzeniu umowy. Należy wskazać, iż zgodnie z brzmieniem art. 28 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, w razie chęci rozwiązania umowy ubezpieczenia u dotychczasowego ubezpieczyciela, posiadacz pojazdu powinien powiadomić zakład ubezpieczeń o wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia na piśmie. Zdaniem Rzecznika Ubezpieczonych w kwestii terminu zawiadomienia zakładu ubezpieczeń o wypowiedzeniu umowy OC znajduje zastosowanie norma art. 61 k.c. toteż oświadczenie woli jest złożone z chwilą, gdy doszło do drugiej strony w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią. Oznacza to, że należy skupić się na momencie, w którym ubezpieczyciel mógł zapoznać się z treścią wypowiedzenia, nie zaś samym złożeniem oświadczenia woli. Oświadczenie o wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych powinno więc dotrzeć do zakładu ubezpieczeń nie później, niż na jeden dzień przed upływem jej okresu, a w przypadku nabycia pojazdu, przed upływem 30 dni od dnia nabycia pojazdu. Samo nadanie listu na pocztę we wskazanym w ustawie terminie nie oznacza, iż umowa ubezpieczenia będzie skutecznie wypowiedziana.

Pragniemy zwrócić uwagę, iż Rzecznik Ubezpieczonych postuluje również zmiany przepisów odnoszących się do momentu wypowiedzenia umowy ubezpieczenia w ustawowym terminie. Rzecznik Ubezpieczonych chciałby, aby za datę złożenia oświadczenia woli o wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia w terminie, uważana była data nadania listu na pocztę (tzw. data stempla pocztowego).

Reasumując:

1. jeżeli mamy zawartą umowę ubezpieczenia OC na 12 miesięcy, ale chcemy zmienić zakład ubezpieczeń musimy najpierw wypowiedzieć obecną umowę ubezpieczenia na piśmie nie później niż na jeden dzień przed końcem okresu, który obejmuje obecna umowa ubezpieczenia; jeżeli nie dokonamy wypowiedzenia i zawrzemy umowę z nowym zakładem ubezpieczeń, oba zakłady ubezpieczeń będą mogły żądać od nas zapłaty składki; obecna umowa ubezpieczenia obowiązuje do końca okresu, na który została zawarta;
2. jeżeli w terminie 30 dni od daty nabycia pojazdu kupujący (nabywca) nie wypowie umowy ubezpieczenia zawartej wcześniej przez sprzedającego (zbywcę); będzie ona obowiązywała do końca okresu ubezpieczenia; w razie zawarcia drugiej umowy nastąpi tzw. podwójne ubezpieczenie OC; w takim przypadku obaj ubezpieczyciele będą mieli podstawy prawne do żądania składki za okres, w którym udzielali ochrony ubezpieczeniowej;
3. wobec istniejących wątpliwości co do ustalenia terminu powiadomienia zakładu ubezpieczeń o wypowiedzeniu umowy OC, należy pamiętać o tym obowiązku i wysłać je listem poleconym z kilku dniowym wyprzedzeniem, najlepiej ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru;
4. jeżeli nie wypowiedzieliśmy umowy ubezpieczenia w terminie, a zawarliśmy umowę w innym zakładzie ubezpieczeń, należy pisemnie zwrócić się do jednego z zakładów ubezpieczeń z prośbą o wyrażenie zgody na rozwiązanie umowy ubezpieczenia wraz z umorzeniem należności z tytułu składki za podwójne ubezpieczenie.